"आषाढ्यां समतुलिताधिवासितानाम् अन्ये द्युर्यदधिकतासुपैति बीजम् । तद्वद्भिर्भवति न जायते यदूनं मन्त्रोऽस्मिन् भवति तुलाभिमन्त्रणाय । स्तोतव्या मन्त्रयोगेन सत्या देवी सरस्वती । दर्शयिष्यसि यत्सत्यं सत्ये सत्यव्रता ह्यसि । येन सत्येन चन्द्रार्कौ यथा ज्योतिर्गणास्तथा । उत्तिष्ठन्तीह पूर्वेण पश्चादस्तं व्रजन्ति च । यत्सत्यं सर्ववेदेषु यत्सत्यं ब्रह्मवादिषु । यत्सत्यं त्रिषु लोकेषु तत्सत्यमिह दृश्यताम् । ब्रह्मणो दुहिता चासि त्वमादित्येति कीर्तिता । काश्यपी गोत्रतश्चैव नामतो विश्रुता तुला । शौभं चतुःस्तम्भसन्निबद्धं षड्हस्तं शिक्यकवस्त्रमस्याः । स्तम्भप्रमाणं च दशाङ्गुलानि षड्वेत्र कक्षोभयशिक्यमध्ये । याम्ये शिक्ये काञ्चनं सन्निवेश्यं षोडशद्रव्याण्युत्तरेऽम्बूनि चैवम् । तोयैः कौशैः स्नन्दिभिः सारसैश्च दृष्टिहीना मध्यमा चोत्तमा च । दन्तैर्नाना गोहयाद्याश्च लोम्ना हेम्ना भूयाः सिक्थकेन द्विजाद्याः । तद्वद्धेया वर्णमाया दिशश्च षोडशद्रव्याण्याह्यरूपस्थितानि । हैमी प्रधाना रजतेन मध्या तयोरभावे खदिरेण कार्या । वित्तः पुमान् येन शरेण वा वा तुला प्रमाणेन भवेद्विनस्तिः । हीनस्य नाशोऽभ्यधिकस्य वृद्धिस्तुल्येन तुल्यं तुलितं तुलायाम् । एतत्तुलाकोशरहस्यसत्त्वं प्राज्ञैरयोगेऽपि नरो विदध्यात्" ।

तुलाकूट न० ६त० तुलामानस्य कूटे १प्रस्तमानापेक्षया न्यूनतापादने । तुलायां कूटं यस्य । २तत्कारिणि पुरुषे च "मानकूटं तुलाकूटं कण्टमोष्ठं निपीडय" काशी० ८अ० खट्टिकरं प्रति यमवाक्यम् ।

तुलाकोटि(टी) स्त्री तुलया तुलां वा कोटयति कुट–परितापे-इन् वा ङीप् । नूपुरे, "तुलाकोटिकाञ्चैः कुसुमशरसुब्जागरयति" उद्भटः । "स्खलत्तुलाकोटिनिनादकोमलः" माघः ।

तुलाकोश पु० तुला कोश इव । तुलायां भाविशस्यहानिदृष्टिज्ञापनार्थतुलारूपे मानदण्डभेदे इ० स० वाक्यं तुलाशब्दे दृश्यम् । २तुलया परीक्षणे च सिता० ।

तुलादान न० तुलया स्वदेहमानेन दानम् । तुलापुरुषसंज्ञके महादाने मत्स्यतत्तुलादानादिपद्धतौ तत्प्रयोगो दृश्यः ।

तुलाधट पु० तुलायै तोलनाय घटः । तुलाधारदण्डे त्रिका०

तुलाधर त्रि० तुलाया मानदण्डस्य धरः ष्ट-अच् । १वाणिजके, २तुलाराशौ, ३तुलादण्डधारके त्रि० मेदि० ।

तुलापुरुष पु० षोडशसु महादानेषु आद्ये महादाने तत्प्रकारः मत्स्यपु० २७३अ० उक्तो यथा "यथातः सम्प्रवक्ष्यामि महादानानुकीर्तनम्" इत्युपक्रमे । "आद्यन्तु सर्वदानानां तुलापुरुषसंज्ञकम्" महादानानि विभज्य उक्तं यथा "मत्स्य उवाच । यानि गोप्तानि गुह्यानि महादानानि षोडश । तानि ते कथयिष्यामि यथावदनुपूर्वशः । तुलापुरुषयागोऽयं येषामादौ विधीयते । अयने विषुवे पुण्ये व्यतीपाते दिनक्षये । युगादिषूपरागेषु तथा मन्वन्तरादिषु । सङ्क्रान्तौ वैषुवतिदिने चतुर्दश्यष्टमीषु च । सितपञ्चदशीपर्वद्वादशीष्वष्टकासु च । यज्ञोत्सववविवाहेषु दुःस्वप्नाद्भुतदर्शने । द्रव्यब्राह्मणलाभे वा श्रद्धा वा यत्र जायते । तीर्थे वायतने वापि तडागे रुचिरे तथा । महादानानि देयानि संसारभयभीरुणा । अनित्यं जीवितं यस्मात् वसु चातीव चञ्चलम् । येषेष्वेव गृहीतः सन् मत्युना धर्ममाचरेत् । पुण्यां तिथिमथासाद्य कृत्वा ब्राह्मणवाचनम् । षोडशारत्निमात्रन्तु दश द्वादश वा करान् । मण्डपं कारयेद्विद्वान् चतुर्भद्रासनं बुधः । सप्तहस्ता भवेद्वेदी मध्ये पञ्चकरा तथा । तन्मध्ये तोरणं कुर्यात् सारदारुमयं बुधः । कुर्यात् कुण्डानि चत्वारि चतुर्दिक्षु विचक्षणः । समेखलायोनियुतानि कुर्यात् सम्पूर्णकुम्भानि सहासनानि । सुताम्रपात्रद्वयसंयुतानि सवस्त्रपात्राणि सुविस्तराणि । हस्तप्रमाणानि तिलाज्यधूपपुष्पोपहाराणि सुशोभनानि । पूर्वोत्तरे हस्तमिताश्च वेदी सहादिदेवेश्वरपूजनाय । अलार्चनं ब्रह्मशिवाच्युतानां तत्रैव कार्यं फलमाल्यवस्त्रैः । कोशेषवर्णाः परितः पताकामध्ये ध्वजः किङ्किणिकायुतः स्यात् । द्वारेषु कार्याणि च तोरणानि चत्वार्यपि क्षीरवनस्पतीनाम् । द्वारेषु कुम्भद्वयमत्र कार्यं सगन्धधूपाम्बररत्नयुक्तम् । शाखेकुदी चन्दनदेवदारुश्रीपर्णिबिल्वप्रियकाञ्चनोत्थम् । कुम्भद्वयं हस्तयुगावसातं कृत्वा दृढं पञ्चकरोच्छ्रितञ्च । तदन्तरं हस्तचतुष्टयं स्यादयोत्तराङ्गञ्च तदङ्गमेव । समानजातिश्च तुलावलम्बा हैमेन मध्ये पुरुषेण युक्ता । दैर्घ्येण वा हस्तचतुष्टयं स्यात् पृथुत्वमस्यास्तु दशाङ्गुलानि । सुवर्णपङ्काभरणा तु कार्या सा षोडशाद्यैश्चतुरङ्गुलाभिः । युता सुवर्णेन तु रत्नमालाविभूषिता माल्यविलेपनाभ्याम् । चक्रं विचित्रैर्द्वारिजगर्भयुक्तं नानारजोभिर्भुवि पुष्पकीर्णम् । वितानकञ्चोपरि वस्त्रवर्णं संस्थापयेत् पुष्पकलोपशोभम् । ऋत्विजो वेदविदश्च कार्याः सुरूपके-